

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ, ПРАВИЛА, ПЕРСПЕКТИВИ

4 березня – 14 квітня 2024 року

УДК 37.09"364/366"(062.552)

О-72

Організаційний комітет:

Олефіренко Тарас – кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Русаків Сергій – кандидат філософських наук, професор, директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Матвієнко Олена – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Кушнірук Світлана – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Гурковська Тетяна – старший науковий співробітник Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, тренер ЮНІСЕФ за програмою «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні».

О-72 Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 368 с.

ISBN 978-966-397-386-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи» (4 березня – 14 квітня 2024 року).

УДК 37.09"364/366"(062.552)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2024

ISBN 978-966-397-386-9

© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2024

ЗМІСТ

Арт-терапія як засіб психологічної реабілітації Авер'янова Н. М.	12
Актуальність використання арттехнік в освітній діяльності закладу позашкільної освіти в умовах сучасних викликів Агалець І. О.	15
Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до роботи з обдарованими учнями Агаркова Н. О.	18
Вплив війни на навчальні заклади та можливості навчання Азізов Т. Н., Орлова О. М.	23
Адаптація освітнього процесу до викликів сьогодення в умовах військових дій в Україні Алмашова В. С.	26
Отримання освіти під час війни: проблеми та перспективи Антонова В. А.	29
Формування стресостійкості у студентів в процесі навчальної діяльності Архіпова І. М.	32
Організація дистанційного формату навчання у закладах вищої освіти з використанням інформаційних технологій Ашанін В. С.	34
Перспективи розвитку вищої освіти в умовах постконфліктного відновлення: виклики та шляхи розвитку Бабко Н. М.	37
Empowering Ukrainian students through creative writing Badior N. B., Pavlenko L. I.	40
Особливості психологізму особистості у романі Стівена Кінга «Сяйво» Барабашук Ю. В.	42
Мистецька особистість та її діяльність як об'єкт педагогічного дослідження Бенч О. Г.	45
Жанрова специфіка Ноктюрна для домри та ф-но К. Мяскова Білоус В. П.	49

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА МОЛОДІ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Бойко М. О.

*кандидат сільськогосподарських наук,
старший викладач кафедри екології та сталого розвитку
імені професора Ю. В. Пилипенка
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Кропивницький, Україна*

Екологічна освіта – це процес навчання спрямований на підвищення знань та свідомості людей про навколишнє середовище та його проблеми. Головною метою екологічної освіти є формування у людей знань, умінь, навичок і підходів, які сприяють збереженню природи, створенню сталого способу життя та забезпеченню гармонії між людиною і природою. Цей вид освіти включає у себе вивчення екологічних систем, взаємозв'язків між живою і неживою природою, принципів екологічного будівництва, енергоефективності, відновлювальних джерел енергії, екологічної етики та багато іншого. Екологічна освіта спрямована на розвиток у людей відповідального ставлення до природи і вміння приймати обґрунтовані рішення, спрямовані на збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Найголовнішими завданнями екологічної освіти є:

- виховання розуміння сучасних екологічних проблем держави й світу, усвідомлення їх важливості, актуальності й універсальності;
- відродження кращих традицій українського народу у взаємовідносинах із довкіллям, виховання любові до рідної природи;
- подолання споживацького ставлення до природи;
- розвиток особистої відповідальності за стан довкілля;
- розвиток умінь ухвалювати рішення щодо проблем навколишнього середовища, оволодіння нормами екологічно грамотної поведінки;
- виховання глибокої поваги до власного здоров'я та вироблення навичок його збереження [1].

Екологічне виховання молоді у навчальних закладах є дуже важливою та новочасною темою, оскільки молодь є ключем до майбутнього нашої планети. Екологічне виховання є організованим і цілеспрямованим процесом формування системи наукових знань про природу і суспільство, поглядів і переконань, що забезпечують становлення відповідального ставлення молоді до природи, реальним показником якого є практичні дії студентів та школярів по відношенню до природного середовища, що відповідають нормам людської моралі [2].

Навчальні заклади мають великий потенціал у формуванні екологічно свідомих громадян. Інтеграція екологічних аспектів у навчально-виховний процес є ключовою для створення наступного покоління, яке буде більш відповідальним та турботливим стосовно довкілля. Справжній виклик полягає в тому, як зробити екологічну освіту цікавою і актуальною для молоді, враховуючи їхні інтереси та потреби. Одним із способів зацікавити молодь у питаннях екології є інтеграція екологічних тем у їхню повсякденну діяльність та інтереси. Наприклад, можна пропонувати їм проекти з енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії, вирощування екологічно чистої їжі [3], рекламування відповідального споживання тощо. Також важливо використовувати сучасні засоби комунікації, такі як соціальні медіа, відео, інтерактивні додатки, щоб привернути увагу молоді до екологічних питань [4, 5].

Крім того, важливо показати молоді позитивні приклади і успішні історії про те, як вони можуть вплинути на стан довкілля своїми діями. Спільні проекти, екологічні акції та заходи можуть стати джерелом навчання і натхнення для молодих людей. Необхідно також враховувати, що екологічна освіта повинна бути доступною для всіх прошарків суспільства, а не лише обмежуватися певними групами. Тому важливо розвивати програми екологічного виховання на різних рівнях освіти та в різних форматах, щоб залучити якомога більше людей.

Загалом, екологічне виховання молоді у навчальних закладах має великий потенціал у формуванні більш свідомого та відповідального підходу до відносин з навколишнім середовищем, та його вплив необхідно максимально розширити та поглибити. Збереження природи і створення сталого майбутнього потребує зусиль усіх членів суспільства, і молодь – це ключовий гравець у цьому процесі.

Література:

1. Доктор Н. Екологічна освіта – внесок у майбутнє! URL: <http://new.makinfo.org.ua/index.php/novyny-ahronomichnoho-viddilennia/1634-ekologichna-osvita-vnesok-u-majbutne>
2. Куценко В. І. Освіта: місце і роль у формуванні нового екологічного мислення в контексті вимог здорового життєвого середовища. *Екологічний вісник*. 2009. № 2. С. 9–10.
3. Бойко М. О. Органічне виробництво – пріоритетний аспект екологічного розвитку країни. *Екологічний стан навколишнього середовища та раціональне природокористування в контексті сталого розвитку* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 жовтня 2023, м. Херсон) / О. А. Дюдяєва, О. Т. Євтушенко ;

ХДАЕУ. Одеса : Олді+, 2023. С. 29–32. http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/2023/12/mater_eco.pdf

4. Бойко В. О., Бойко Л. О. Наукові парки – ефективний інструмент інноваційних процесів у вищій школі. *Формування іміджу закладу освіти на основі сучасних комунікаційних технологій* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації з економічних наук, 27 березня – 7 травня 2023 р. Львів-Торунь : Ліга-Прес, 2023. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-306-7-4> С. 19–22.

5. Boiko M. Ecological conditions and practical approaches to the formation of a range of agrocenosis crops. *Сталий розвиток і циркулярна економіка: тенденції, інновації, перспективи* : колективна монографія. «Baltija Publishing» (м. Рига, Латвія, 2024). DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-390-3-9>

ЕНЕРГЕТИЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Бондаренко М. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів, Сумська область, Україна*

Проблема раціонального використання енергетичних ресурсів, підвищення рівня енергетичної ефективності та енергетичної безпеки є необхідною умовою економічного та соціального розвитку України. Особливої актуальності набувають заходи по енергозбереженню в умовах воєнного стану, коли ворожа рф свідомо нищить енергосистему нашої держави.

Концептуальні засади стратегічного розвитку енергозабезпечення України в умовах інтеграції з Європейським союзом набувають нового підходу до енергозбереження та їх впливу на навколишнє середовищем і систему встановлення прогнозованості показників енергетичного споживання в Україні за основними статистичними показниками.

Важливим аспектом в цій комплексній системі є створення умов для ефективного енергозабезпечення в економіці України, а енергетичний ринок розглядається як найважливіший складник економіки країни.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД:
ВИКЛИКИ, ПРАВИЛА, ПЕРСПЕКТИВИ**

4 березня – 14 квітня 2024 року

Підписано до друку 17.04.2024. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 21,39. Тираж 100. Замовлення № 0524-037.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»
79000, м. Львів, вул. Технічна, 1
87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44
Телефон: +38 (050) 658 08 23
E-mail: editor@liha-pres.eu
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6423 від 04.10.2018 р.